

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul IV — No. 6.

14 Februarie 1899

Căderea lui Bánffy

Baronul Bánffy, «cel mai național ministru - președinte al *Ungariei*» — cum îl califică ziarele sale de pînă ieri alaltăieri, a fost, în fine, svîrlit peste bord. Se crede, că, ușurată de aceasta personificare a violenței, corabia Statului maghiar va putea înfrunța cu succes talazurile crizei prin care trece.

Opoziția maghiară e amestecată de bucurie. Și cum nu și-ar ieși ea din fire, după ce a izbutit să constrîngă Coroana a se coborî la «*tratative*» cu ea și după-ce Coroana fu nevoită să bată în retragere în fața ei?

Adevărul e, că pentru moment triumful opoziției pare că însemnează o știrbire a prestigiului Coroanei. Aceasta știrbire ar fi patentă, dacă Impăratul ar fi numit un ministru-președinte agreat de opoziție și dispus a face fusiunea partidului liberal cu partidul doctrinarului șovinist *Apponyi*. Dar asupra acestei chestiuni vorbim în alt loc al revistei pe larg.

Căderea lui Bánffy trezește în multe inimi românești mulțumirea, pe care trebuie s'o simți or de cîte ori cade un ministru președinte unguresc. Toți aceștia au fost nedrepti

cu Românii. Nici unul însă n'a fost poate atît de brutal și atît de sălbatic față cu ei ca acest satrap.

El a perpetuat sistemul de a se oprî cu forță polițenească orce întrunire a Românilor; de a tăgădui să dea Românilor pașapoarte spre a veni în România; de a asmuța gendarmii asupra cetățenilor români sub cele mai infamă pretexte.

Bánffy nu s'a mărginit însă la aceste mijloace nedrepte și brutale.

El și-a propus să spargă rîndurile Românilor și, prin intrigi, să-i reducă la neputință, la desbinări între ei.

Aceasta a sa politică de subminare a reușit, din nenorocire. A reușit, pentru că s'au găsit între Români oameni cari să dea crezămînt hipocritelor sale făgăduinți; a reușit, pentru că și cercurile de la Viena, în tradiționala lor desorientare, au crezut că trebuie să potolească mișcarea română de peste munți — *cu orce preț*, fie și cu o nouă slăbire a Românilor!

Erau momente în timpul domniei acestui monstru cu mustăți, cînd multora li se va fi părînd, că Curtea îl ține pe Bánffy tocmai spre a-și crea prin violențele lui posibilitatea de a interveni pentru introducerea unui regim de dreptate și echitate față cu naționalitățile.

Aceia, cari știu ce bun prilej pentru o asemenea intervențiune ar fi avut cercurile vieneze în timpul crizelor cabinetului *Weckerle*, prilej pe care aceste cercuri l'au lăsat să treacă fără a-l folosi, — aceia au ramas sceptici față cu semnele de intervenție ce se arătau pe timpul cabinetului *Bánffy*. Acest cabinet pleacă tocmai într'un nou moment, cînd cercurile vieneze ar putea să pună, cum am zice, piciorul în prag în Țara ungurească. Dar ele s'au alarmat de stările înafară de lege ce s'au ivit și există încă în Ungaria și au făcut toate sacrificiile posibile și imposibile, spre a înlătura aceste stări.

Ziarul «*Deutsches Volksblatt*» din Viena, care mereu a prorocit că în Ungaria sistemul de maghiarizare va rămînea în ființă, pare a avea dreptate.

Dar drept vorbind, *ce ar fi avînd de gînd să clădească meșterii vienezi în Ungaria, dacă timp de zeci de ani n'au înalțat decît ruine în Austria?*

Zeci de ani de-arîndul, ei n'au știut ce vor și n'au înțeles ce trebuie să facă în chestia naționalităților din Austria — vor avea ei vr'un plan *serios* pentru regularea aceleiași chestiuni din Ungaria?

E greu de admis. Cel mult, dacă ciocnirea izbitoare a crizelor dualiste ar putea produce o lumină destul de intensă, ca la razele ei Viena să vază ceea ce *neapărat* trebuie să facă în interesul — său propriu.

Aceasta speranță am avut-o și o avem noi, căci oricît de «incurcată» s'ar părea situația din imperiul vecin, un lucru e evident: *interesele Dinastiei sunt legate de ale națuni-*

lor subjugate, iar nu de ale Maghiarilor.

De laolt.

SCHIMBARILE IN UNGARIA

În momentul în care scriem aceste rânduri, d. *Coloman Szell* tratează cu opoziția ca să asigure pacea parlamentară, și cu membri marcanți ai partidului liberal ca să formeze cu ei un guvern. Împăratul l'a însărcinat cu această misiune și dacă ea izbuteste, ceea ce pare probabil, *Szell* va fi șeful noului guvern.

Puțin ne importă pe noi echilibristica și jonglerile partidelor ungurești; ele nu presintă și nu pot să presinte pentru noi vr'un interes de cît din punctul de vedere al relațiilor lor cu chestia Românilor din monarhia vecină.

Sub acest raport ce însemnează guvernul *Szell*? se întrebă azi toți.

Szell a fost unul din intimii lui Deak, cu alte cuvinte al unui politic maghiar care privea chestiunea naționalităților prin o priză tot maghiară dar mai moderată și mai cuminte. El a înțeles, că cu tăgadă de dreptate și cu violență și călcări de legi nu se poate rezolvi aceasta chestie de o importanță esențială pentru existența și viitorul Unpariei. De aceea, Deak era mai conciliant.

Se zice că *Szell* ar fi avînd asemenea vederi. Nu garantăm. —

Înbătrînit în mediul politicii șoviniste ungurești, *Szell* trebuie să fie un fenomen în Ungaria, dacă își va fi păstrat logica firească și prin urmare o dreaptă judecată în aceasta cauză. Asemenea fenomene nu se prea produc în Țara ungurească.

Noul ministru president își formează cabinetul tot din șoviniști și pare inclinat a deschide largi porțile partidului ca să intre

în el contele Apponyi cu adepții săi — toți fanatici naționaliști maghiari.

Szell a făcut concesii naționaliste opoziției în chestia prelungiri pactului economic cu Austria, inventînd o formulă care implică separarea Ungariei de către Austria.

Toate acestea nu par a pleda pentru vre-o intențiune păciuitoare a d. Szell în chestia naționalităților.

Un lucru însă nu trebuie scăpat din vedere: noul șef al guvernului unguresc e mai presus de toate «*omul împăratului*». Această împrejurare ar însemna mult, dacă n'am ști că și Mar. Banffy avea această reputațiune și cu toate acestea a fost și a rămas cel mai implacabil dușman al popoarelor nemaghiare.

Dar Szell este om culr; este *european*, cum s'ar zice. Poate că ast-fel va ști să deosibească fanatismul de rasă de interesele comune ale popoarelor. Situația este în ori-ce caz atît de gravă în Ungaria, cu toată eventuala «pace» parlamentară, în cît e mai mult ca sigur, că ea nu se va putea îndrepta de cît dacă se va găsi un guvern care să aibă voința și curajul de a lua în mîna sa resolvirea echitabilă a chestiunii naționalităților.

Dacă guvernul Szell nu va înțelege această trebuință și va continua în direcția «națională» în care au înaintat predecesorii săi guvernul său nu va avea decît o scurtă durată.

Interesele mari și permanente ale imperiului habsburgic reclamă imperios ca luptele dintre naționalități să înceteze și să facă loc unei păci durabile. Toate guvernele, ori-cîte ar mai veni, care nu vor fi capabile a se conforma acestui imperativ categoric al monarhiei, au să trăiască o viață efemeră și amară.

Delavale.

FORȚA ȘI LIBERTATEA

(Urmare și fine).

Cite definițiuni nu s'au dat lumii despre om! Incepînd de la găina fără pene și fără păr a lui Diogen pînă la «*omul-monadă*» al filosofului *Leibnitz*. Bătrînul *Aristotel* îl numea chiar «*animal politic*».

Omul este înainte de toate, o ființă perfectibilă prin înțelegerea cu semenii săi.

Doi oameni cari nu se înțeleg decît ca să vîneze împreună o căprioară și ca să fabrice, unul arcul, iar cel-l-alt săgeata, posedă de sigur mai puține mijloace de a se înțelege între sine ca doi alții care, prin identitatea educațiunii și a studiilor lor ajung să ia hotărîrea de a face împreună o descoperire în știință. La cei d'întii o nemica toată poate să le turbure înțelegerea, la cei de al doilea va trebui ca întreaga lor stare intelectuală să fie transformată, ca ei să înceteze de a se înțelege.

La aparență, cei doi oameni care nu știu decît să gonească o căprioară și să schimbe un arc și o săgeată, par a fi mai liberi, pentru că îi leagă mai puține legături ca pe cei-l-alți doi, a căror unire e cimentată de tradițiuni seculare. Această aparență provine numai din îndoitul sens al cuvîntului libertate pe care o consideră cînd în sine, ca facultate, cînd în efectele ei, ca acțiune. În realitate, cu cît sunt mai puține legăturile între oameni, cu atît mai mult rămîn ei mărginiți în neputința lor individuală. Un trib de sălbatici, expus la intemperii, în prada foamei și a setei, supus unei spaima continue, nu trăește decît din îndurarea naturei, cum am zice, cît timp oamenii civilizați domină și dirijează forțele acestei naturi și le tratează după caprițiile lor. Ast-fel libertatea primă, ca facultate este aceeași; ce deosebire este însă între ea și libertatea de acțiune. Transportați pe un sălbatec în societatea modernă; el are

să găsească formele și convențiunile ei in-suportabile; dar dacă va trăi mai mult timp în această societate, aceste forme și convențiuni i se vor părea foarte firești, nu i se vor părea că i-ar mărgini libertatea sa întru ceva. Dar, din potrivă, ce apucături rafinate trebuie să folosească omul civilizat care călătorește între sălbatici? Cea mai mică scăpare din vedere îi poate costa și viața, și numai cu lipsuri și suferințe el poate deveni sălbatic ca dinșii.

În relațiunea despre călătoria sa de-a curmezișul continentului negru, Stanley ne vorbește despre un trib de negri pitici. Ei trăesc între ei, în cea mai desăvârșită pace, nici unul nu supără pe cel-l-alt, și ei se unesc și se reproduc din veacuri fără să se certe.

A avea trebuințe ușor de satisfăcut, a nu avea nici pasiuni, nici aspirațiuni puternice și vii și o personalitate modestă, ar fi în acest cas idealul libertății. În aceste condițiuni, omenirea ar trăi, dar nu în libertate. Piticii africani ai lui Stanley au soarta tuturor raselor decăzute. Instinctele lor, sistemul lor nervos, pasiunile lor, departe a se întări, slăbesc; talia lor în loc de a se mări, scade; și departe de a se înmulți ca număr, ei dispar pe nesimțite, covârșiți în lupta contra puterilor naturii.

O libertate care nu tinde a mări mijloacele individuale și sociale de acțiune ale oamenilor, face ca rasa să decază și îi compromite existența.

Nu trebuie dar, nici chiar din punctul de vedere al moralei, să ne însuflețim pentru tot felul de renunțări ce ar înlesni armonia între oameni, nici să anatemizăm toate pasiunile ce îi stau în cale. Omul este în acelaș timp forță și libertate, și el nu crește într'una sau alta decît prin înțelegerea sa cu deaproapele său.

În lupta lor cu natura și nevoiți a-i cunoaște forțele, oamenii au ajuns rînă să

formuleze legea cea mai generală care regulează aceste forțe: «ele lucrează în rațiunea directă a maselor și în rațiunea inversă a pătratului distanțelor»; dar în ceea ce privește acțiunea facultăților lor celor mai mari, oamenii au rămas în o ignoranță aproape desăvârșită. Ei au făcut legi nenumărate, stabilindu-și drepturile, regulindu-și obligațiunile pe cari ei le concep tot atît de lămurit ca lumina și căldura, și ei au numit aceste legi progres, libertate, civilizațiune. Dar ei nu au înțeles încă legea la care erau supuși anume: că libertatea și puterile oamenilor, progresele lor, civilizațiunea lor, sunt în rațiune directă cu înțelegerea ce există între ei și în rațiune inversă cu mijloacele violente pe cari ei le utilizează spre a stabili această libertățile și aceste puteri.

De la epoca cea mai îndepărtată a faunei pămîntesti și pînă azi, instinctele animalelor nu s'au schimbat de loc; omul însă prin cîte schimbări n'a trecut el începînd de la locuitorul cavernelor preistorice și pînă astăzi? Instinctele sunt forțele motrice ale animalelor; forța motrice a omului este inteligența. El compară, judecă și hotărăște, iar instinctele, afecțiunile, libertatea și forțele sale cresc pe măsură ce toate acestea se coordonează între ele și cu acele ale semenilor săi.

În totdeauna oamenii recad, îndată ce încetează a se desvolta prin comuna lor înțelegere, în tristele și minusculele lor personalități; opozițiunile lor, departe de a dispărea, se acuză mai mult, violențele lor mutuale cresc, fiecare individ nu mai lucrează de cît pentru sine singur. Aceasta nu mai este degradare personală, ci degradare socială și căderea civilizațiunii.

Istoria popoarelor și a omenirii se cuprinde în această mică manifestațiune a omului: el compară, judecă, hotărăște și se înțelege cu de aproapele său. Cu cît mai mult concepem pe om în simplitatea

sa, cu atit mai mult ne apare el în mărima lui.

Aceste considerațiuni aplicate la chestiunea libertății și a forței ne dau soluțiunea definitivă. Ori-ce drept, fie legat de cuvîntul forță sau de acel de libertate, dacă nu este un rezultat al unei înțelegeri comune devenită obicei, este în acelaș timp un abus al forței și un abus al libertății, orcare ar fi motivul alegat spre a-l revendica:

Rațiune, umanitate, salute publică, siguranță privată. El este un abus al libertății pentrucă în absența unei înțelegeri comune el nu depinde decit de la voința celui ce-l revendică; el este un abus de forță, pentrucă numai cu ajutorul forței, în lipsa înțelegerii, el poate fi impus.

Astfel oamenii, după ce au luptat mii de ani contra naturei spre a-și satisface trebuințele și după ce s'au înălțat pînă la civilizațiune, au început și au continuat lupta între ei spre a-și satisface voințele și ambițiunile lor protivnice.

Trad. după *Th. Funck-Brentann* de G. J. G.

Serata Ligei Culturale din Ploești

Sîmbătă, 23 Ianuarie, a avut loc, în sala Grand-Hotel, frumoasa serată dansantă a Ligei Culturale din Ploești.

După cum era de prevăzut, această serată a avut un strălucit succes. Comitetul Ligei a plasat și anul acesta, singur direct și personal toate biletele. Nu e de sigur, lucru nici plăcut, nici obicinuit, ca să te duci din școală în școală, din casă în casă, dar succesul admirabil pe care l'am obținut ne recompensează de toate neajunsurile.

Mai înainte de a începe distribuirea singuratică a biletelor, comitetul s'a adresat citor-va dintre cetățenii fruntași și cu dare

de mîna, cari au plătit mai multe bilete. Ast-fel au bine-voit a contribui cu sume mai însemnate următorii generoși cetățeni: d. Emil Petrescu, prefectul județului a dat 100 lei; d. George G. Ionescu, bancher, 100 lei; d. Max Schapira, bancher, 100 lei; d. Samueli, bancher, 100 lei, d. I. Stroescu, casierul Cooperativei 50 lei; d. Pavel P. Panțu, comerțiant, 50 lei; d. T. Raisa, profesor, 50 lei; d. N. Senius, comerțiant, 50 lei; d. Al. G. Radovici, primar 40 lei; d-nii G. Dobrescu et Parascheva, bancheri, 40 lei; d. Șami Nissim, 25 lei; d. Predingher, 20 lei; d. Grigore Scorțeanu, 20 lei; d. Mihail T. Stănescu, 20 lei; dr. Ioan Cloajă, 20 lei și d. Mitu Ștefănescu 20 lei.

De și comitetul a hotărît să li se trimită acestor buni cetățeni cite o specială adresă de recunoștință; credem că ne împlinim o sfîntă datorie, aducîndu-le din nou pe această cale, cele mai sincere ale noastre mulțumiri, atrăgînd asupra frumoasei lor fapte deosebita atențiune a tuturor Românilor adevărați.

Grație deosebitului sprijin al concetățenilor și muncii neobosite a comitetului, serata Ligei noastre a avut o splendidă reușită materială. De și balul nostru a fost fără tombolă și fără de nici un fel de vînzare de surprize, am încasat deja numai din vînzarea biletelor peste 1.500 lei, și mai avem de încasat vr'o 528 lei, din cari cel puțin jumătate suma este mai mult decît sigură.

Dacă rezultatul *material* ne satisface pe deplin, succesul *moral*, cu toate șicanele ce ni s'au făcut de unii și alții, a întrecut toate așteptările noastre. Nu putem să nu amintim aci că anul acesta ni s'au luat pentru muzică 120 lei — pe cînd în alți ani am avut-o *gratis*,—iar pentru o parte din decorul de la balul Crucea-Roșie, 50 lei. De altă parte d. capel-maistru Eberth s'a retras la ceasurile unu din noapte, iar

muzicanții rămași au cântat mai mult ca în batjocură pînă la orele 3 și jum., cînd s'au retras zi dinșii lăsînd în sală un numeros public dornic de a petrece mai înainte. Cu toate micile neajunsuri ce ni s'au făcut chiar de către aceia cari ar trebui să simtă mai mult în chestiunea națională, serata Ligei culturale a fost de sigur una din cele mai bine reușite serate din cîte s'au dat anul acesta în orașul nostru.

Foarte mult a contribuit la reușita seratei noastre și reprezentația literară-muzicală dată între pause. Ast-fel, d-nii Oprea Stănescu și Eug. Davidescu, prin maiestra executare cu flautul a celor mai încîntătoare doine naționale, iar d-nii profesori Vasiliu, N. Mihăescu și Victor Bilciurescu, prin artistica lor recitare de admirabile bucăți literare, au procurat publicului cea mai înaltă satisfacție sufletească.

De și timpul a fost nefavorabil și serata dată de oamenii cari n'au nici o relație cu autoritățile civile sa umilitare, a participat un public ales și foarte numeros. Cu toată hotărîrea noastră prealabilă de a da numele tuturor participanților, nu este absolut cu neputință. De acea, siliți suntem, cu destul regret, să dăm aci numele numai citor-va participanții de cari ne aducem aminte, rugînd pe cei'alți să ne scuze, căci fără voia noastră i-am trecut cu vederea.

Ast-fel, am remarcat, în imensa mulțime a celor ce au luat parte, pe următoarele doamne și următorii domni: d. și d-na Emil Petrescu, prefectul județului, d. și d-na Nae Crapeleanu, directorul liceului, d-na și d. profesor Bucur Spiriescu, d-na și d. G. Cosma, d-na și d. profesor I. Demetrescu Agraru, d-na și d. dr. Avramescu, d-na și d-nu Dimitrie Butu, d-na și d. profesor T. Raica, d-na și d-nu profesor Ioan T. Cruțescu, d-na și d. profesor G. Rigu, d-na și d. Caplescu, magistrat, d-na și d. Grig. Sorescu, d-na și d. N. Stanciu Stănescu, d-na și d. profesor Ioan Moruzi, d-na și d. profesor B. I. Gădineanu, d na și d. Trandafirescu, farmacist, d-na și d. C. Popescu, directorul prefecturei, d-na și

d. G. Stănescu, arendaș, d-na și d. Petre Cri-vățancu, d-na și d. Peteu, d na și d. Victor Bilciurescu, d-na și d. profesor M. Tutunaru, d-na și d. N. Prușanu, d-na și d. Staicovici, veterinar, d-na și d. profesor M. Niculescu, d-na și d. profesor G. Nicolau, d-na și d. profesor G. Petrescu, d-na și d. Ivanciu Petrescu, d-na și d. locotenent Zăgănescu, d-na și d. Tache Theodorescu, comerciant, d-na și d. Gheorghiu, comerciant, d-na și d. Nae Grigorescu, comerciant, d-na și d. Dumitriu, d-na și d. Obrîș, secretar la consulatul austriac, d-na și d. N. Ionescu, d-na și d-șoara Dumitru Angelescu, d-șoara Stela și preotul C. Teodorescu, d-șoara E. Oprescu, d-na și d-șoarele Sachelarie, d-na și d. Șerbu Cotirletz, d-na căpitan Tătăranu, d-na și d. Diamand, d-na și d Bernard, d-șoara profesoară Savel, d-șoara profesoară Elisa Simionescu, d-șoara profesoară Calangiu, d-șoara Elena G. R. Popescu, d. maior Minculescu, d. Ștefan Iancu, d. profesor N. Gr. Mihăescu, d. profesor Vasiliu, d. avocat Eugen Davidescu, d. profesor Oprea Stănescu, d. profesor Ioan Niculescu Diaconu, d. profesor Andrei Lăzărescu, d. profesor G. Danescu, d. avocat Nicolae Nedelcovici, d. avocat Radu R. Stanian, d. magistrat V. Radovici, d. magistrat Lazăr Munteanu, d. magistrat Mlșu, d. profesor D. P. Grigorescu, d. inginer G. N. Ionescu, d. Iorgu Cogălniceanu, d. Ghiță Negulescu, d. Danielopol, d. Alexe Rădulescu, d. căpitan Ciuplenițeanu, d. Costică Nicolescu comerciant, d-nii locotenenți Constantinide, Negulescu Sachelarie, Frunză, Fotescu, Scurtu, Velescu d-nii sub-locotenenți Bănățeanu, Stoicescu, Grigorescu, Rădulescu, Condescu, Georgescu, Ioanide, d. Mateescu, comerciant, d. N. I. Georgescu, comerciant, C. N. Ghiculescu, comerciant, d. Al. Stănculescu, librar, d-nii frați Angelescu studenți universitari etc. etc.

D'ALE NOASTRE

Critici din calcul

Liga Culturală e și ea o instituție ome-nească și nu e mirare, că pe vremuri să fie făcut și ea greșeli, mai ales cînd politicianismul căuta s'o utilizeze pentru scopuri străine de ale ei.

Dar epoca aceasta fatală a trecut de mult și slavă Domnului, de ani de zile la Ligă nu se mai face nici un fel de politică militantă. Comitetul ei, compus din bărbați cu virtuți cetățenești, a ferit-o în timpul din urmă ca să devieze și să se prefacă în instrument politic.

Cu toate acestea, o seamă de oameni, cari nu-și dau seamă de însemnătatea istorică a acestei instituțiuni și cari nu au obiceiul de a-și cumpăni cuvintele, țin să discrediteze prin alusii și chiar reproșuri directe, dar lipsite de orice temei, Liga și menirea ei.

O seamă dintre acești «critici» sunt oameni cari cred a face vr'unui sau altui partid anumite servicii; alții colportează fleacuri pentru că așa li-e firea; alții iarăși o critică pentru că vor să se afișeze ca oameni originali.

Intristător spectacol!

În loc de a-și da seamă de trebuința ce este ca Liga să existe și să prospere, acești oameni se fac coadă la toporul unguresc.

Ce bucurie infernală ar avea întreaga Ungurime, dacă acești nesocotiți ar reuși să instrăineze lumea românească de către Liga.

Dar nu vor reuși. Nu, pentru că imensa majoritate a Românilor e compusă din oameni cu bun simț cari știu să aprezieze importanța acestei societăți pentru susținerea luptei de apărare contra dușmanilor năvălitori.

Avem sau nu avem datoria morală de a da o mână de ajutor celor ce cu extreme sacrificii luptă pentru drepturile la viață a neamului românesc?

Cine este acel nemernic care ar cuteza să conteste aceasta datorie?

Iar dacă inima și mintea luminată ne spune că trebuie să încurajăm cu obolul nostru presa și pe oamenii cari susțin cauza națională, atunci trebuie să înțelegem că unica formă în care putem să ne îndeplinim această nobilă datorie este Liga.

S'o îmbrățișăm dar, iar nu s'o criticăm cu răutate și în mod culpabil.

Stan.

CUVÎNTARE

ținută de

D-l C. Naum, secretarul societății de cultură Macedo-Română la adunarea generală a acestei societăți de Duminecă
7 Februarie a. e.

Domnilor Membri,

Suntem fericiți că vom putea spune în mijlocul d-v. două-trei vorbe, două-trei gânduri, gânduri de acelea, ce răsar din șgomotul luptei, din cintecele de victorie, ori din învățătura ce ne-o dă luptele pierdute . . .

Luptele noastre? Lupta cea mare se dă, încontinuu și peste tot se aud pașii celor ce merg înainte. Numai atît că țelul, pe atît de iubit, pe atît de depărtat și împrăștiat, nu se poate ajunge printr'o singură isbîndă, printr'o singură zi de glorie . . . Nu zile, ci ani ani, îndelungați . . .

Au trecut pînă acum 35 de ani, 35 de ani de cînd la plîngerile fraților, la strigătul lor de ajutor cei de aci, cei cu dare de mîină, au răspuns și i-au ajutat cu bărbăție.

Societatea de cultură Macedo-Română timp de 20 ani le-a fost arma, tribuna, cîmpul de luptă, dar tot odată le-a fost și prima lor isbîndă, întăritură puternică.

Priviți în urmă . . . Ce de nume, nume strălucite, pe cari, pe unele, istoria patriei le-a încoronat deja cu razele nemuririi. . . , bărbați de frunte, eroi ai cauzelor sfinte românești, îi vedem grupîndu-se, unindu-se cu toții, la 23 și 30 Septembrie 1879, făcînd să răsară puternică și măreață, societatea noastră, *Societatea de cultură Macedo-Română* . . .

Numele fostului Mitropolit Calinic Miclescu, Episcopului Dunărei de jos, Episcopul noului Severin și al Rîmnicului, lui D. Brătianu prinților Ion și D. Ghica, Cogălniceanu, C. A. Rosetti, V. Alexandri, Costaforu, Bosianu, I. Cîmpineanu, Al. Orescu, Gh. Chițu, Chr. Tell, V. Paapa, I. Goga etc., cari azi nu mai sunt în viață și ale venerabilului nostru d-n președinte, V. A. Urchiă, ale d-nilor: C. F. Robescu, M. Gherman, V. I. Dan, I. M. Riureanu, Col. Obedeanu, Dr. Leonte, N. Pupa, C. Ioanide etc., cari conduc azi societatea noastră, vor fi uitate vre-o dată?

Creătorii acestei societăți îndrumînd-o pe calea cea bună, au predestinat-o să ajungă, să ajungă departe, să devină focarul luminos al culturii Macedo-Române; de aci să pornească totul, ca să dea învățătura românească Armănilor.

dorul și puterea de a lupta, de a învinge, adică: de a-și avea neclintite școlile și bisericile românești, datinele, istoria celor ce au murit luptând pentru fericirea neamului și cultul strămoșesc.

Și cu toții știm cât s'a făcut, ce s'a făcut, ce se face și ce mai e de făcut?

Acolo, în Macedonia se află, într'un conglomerat eșit din diferitele evoluțiuni politice: Români, Albanezi, Greci, Turci, Bulgari, Sirbi etc.,

Până la oare-care punct, aceste diverse popoare, diferind prin naționalitate și religie, se pot grupa, topografic, li se poate, aproximativ urmări niște fruntarii, li se poate, mai cu siguranță, arăta locurile unde un element predomină orașele ce le servesc de centru ori ca punct de sprijin, ca cetate, ea întăritură , căci acolo, lupta este pe față, începută de mult, și dusă după a destinelor carte

Pentru unii, e chestiunea de dominare, preponderanța politică; la alți lupta are de scop coteropirea, fuzionarea, sau mai bine zis absorbțiunea celor-l-alte rase, în aceea a lor.

Unii atacă libertatea, și toate cele ce se țin neîntrerupt lanț de ea, cei-l-alți lovesc în puterea, în viața unei rase: limba, școala și istoria . .

Românii, o știm prea bine, nu vor să coteropească, nici să subjuge, ei nu urmăresc decât scopul de a se menține în limitele lor.

Ei și cu dinșii Albanezii, sunt, mai ales cei persecutați, ei sunt, cei ce trebuiesc să țină piept inamicului, care din toate pățile lovește, luptând pe față sau pe ascuns, în umbră, noaptea, cătind să surpe, să distrugă.

Și dintre toți, trebuie s'o mărturisim, Românii sunt cei mai slabi, din cauza împărțirii lor în două tabere: Români și grecomani.

Bulgarii, vecinii noștri de pe malul drept al Dunărei, sunt aceia ce lucrează mai energic.

La Sofia toți, de la mic la mare, au privirile ațintite spre *Macedonia*, necruțind nici un sacrificiu

Din partea lor, de nu ne vom deștepta la timp va veni pericolul!

Domnia slavismului, acela e pericolul. Slavii sunt puternici, își iubesc neamul, și se jertfesc pentru datorie

Ce răspundem noi de aici?

Apăsați, din ce în ce mai greu loviți, Macedo-Românii ne cer, acum mai mult și mai cu dor ajutorul nostru.

Acum mai mult de cât ori cînd, unirea între noi trebuie să fie tot mai mare, mai strînsă, mai frățească

E o crimă ca din cauza unor ambițiuni mici, individuale, să se oprească în loc ceata celor ce voesc să ducă obolul lor suferinților.

E o crimă ca din cauza certurilor de aci, dintre cei ce se bucură de liniște, de ziua caldă, fericită a României, să se împiedice razele mîngăietoare, ce ar voi să străbată în amurgul trist, dureros, adormitor de moarte, în care zac acei frați ai noștri.

Nu, nu va mai fi nici un sunet, nici un murmur discordant turburînd armonia sfîntă.

Toți se vor uni, toți vor ajuta, toți vor urma calea luminoasă, strălucită, pe care societatea a fost îndrumată de nemuritorii ei creatori, drum pe care ea a fost ajutată de o mulțime întregă de patrioți de aci, ca și de prin văile Pindului, peste care necunoscuți, martiri ai credinței, umbra bisericii în crepusculara ei lumină, se întinde, acoperindu-le cu giulgiul jalei naționale.

Cu toți să urmărim exemplul acelora și unora dintre cei de acum care au făcut sacrificii, cari au lucrat pentru propășirea Societății.

Aci vine rîndul, ca să espunem, cite-va nume ce s'au mai înscris prin acte frumoase, în foile cărții de aur a Societății.

Antiu vine dreptul lui Esarcu . . Fie-care din noi, știe cât de mult iubea Societatea Macedo-Română și pentru care în fie-care an ne punea la dispoziție una din sălile Ateneului spre a ține adunările noastre anuale.

Evocarea lor trebuie să vă fie în strînsă legătură cu blînda imagine a lui Esarcu, numele lui trebuie pus alături de cele-lalte nume ale patrioților mari.

Prin concursul nu numai benevol, dar și bănesc al d-lor Urechiă, dr. Leonte și V. I. Dan, s'a deschis anul acesta, în Macedonia, două școli, de către Societatea noastră; una de băeți la *Tîrnova*, avînd de institutor pe d-l Pitu Constantinescu și alta de fete la *Muloviște*, avînd de institutoare pe d-na Domnica Zugrafu.

Cea dintîiu școală numără 15 elevi, iar cea dea de a doua 54 eleve, după cataloagele ce le-am primit de la institutorul și institutoarea acestor școli.

Școli, școli, iată ce strigă cei d'acolo.

Copii ne sunt luați în școlile straine. Acolo limba românească, acolo patriă, ideia de națiune română este pierdută și pentru cauza sfîntă, acei copii sunt pierduți, în străinele școli, unde cu toate acestea, părinți trebuie să i dea...

Școli, școli românești, acesta este marele strigăt, marele ajutor, aceasta este roua ce cade în răcoroasele zori, înviorând florile oflitate. . . .

Și astfel de capitole atât de glorioase și de sfinte, au inimoșia să le iscălească, cei ce își iubesc neamul..

Tot în anul acesta Societatea a primit următoarele donațiuni în bani: de la Societatea d-nelor Române 500 lei, prin d-na Zoe Mandrea, de la un d-ni Zet 100 lei, Șabetay 100 lei, Samargiu 20 lei și Scrabia 18 lei..

Ce s'ar putea adăuga aci?

Că e frumos aceasta, că sunt fapte demne de toată lauda, că ar trebui imitate de toți aceia cari ar fi mai cu putere să facă astfel de lucruri?

Toate acestea sunt vorbe prea goale, prea banale, față de faptele acestea, față de folosul neprețuit ce frați noștri, ce cauza sfântă și salvatoare o poate trage din acestea.

Și a mai mare mulțumire nu poate fi de cit atunci, când acei fericiți donatori, vor să își închipuiască cât plătește în munți și câmpiile Macedoniei, o vorbă spusă românește, o rugăciune auzită în sfânta limbă, o istorie povestită copiilor, ca ei s'o repete acasă bătrînilor, iar inimile părinților să se îmbete de dulcele fior ce-l lasă în urmă, istoria vreu-nui Român, Voevod sau legendar ostaș.

Și au mai fost mulți cari au ajutat, fie-care cu cite ceva, mic și puțin poate, pentru ochi celor ce nu văd, mare, nemăsurat de mult pentru cei ce i au știut.

Tabloul dat de d-l P. Dumitrescu, represintind marca și scutul, simbolul Societății, Romul și Remu sugînd de la lupoaică, apoi o masă, un covor, perdele etc., venite Societății prin intermediul d-lui Urechiă, de la succesiunea Esarcu.

Nu mai puțin d-ni Culoglu Al., Poenaru-Bordea, P. Evanghele, președintele Societății Albaneze, și alți au depus silințe spre a plasa biletele de bal și teatru ce a dat Societatea în beneficiul seu și cari toate sunt exemple puternice, ce arată luminos, cât de bine poate cineva, cînd voește, ca să fie util.

Balul din Martie 1898 dat de Societate sub patronagiul unui Comitet de d-ne, compus din d-nele: Aurelian P. S. Charlota, Bilcescu-Alimănișteanu S., Dr. Brînză Natalia, Costinescu Adina, Dr. Crătunescu-Cuțarida, Delavrancea Maria, Disescu Aristia, Ferichide G. Elena, Florescu Thj Anicuța, Lascar V. Angela, Periețeanu-Buzeu Maria, Dr. Leonté Maria, Lupașcu M. Lucreția,

Malla S. Mandrea Zoe, Măcescu-Tell Paulina, Misir Angela, Mirea M. G., Novian Severa, Col. Obedeanu Natalia, Paladi G. Sofia, Peticari Elena, Poenaru-Bordea Sofia, Robescu C. F., d-na Pompilian, Sihleanu, Urechiă V. A. Ana, Ursianu-Valerian etc., a produs 4.500 lei, grație vestalelor române, păstrătoarele graiului ce vorbim și cărora Societatea noastră le va păstra o veșnică recunoștință și grațitudine.

Representația teatrală din Decembrie 88 a produs 935 lei, dată din inițiativa d-lui V. A. Urechiă și ast-fel fondul societății pe anul acesta s'a mărit cu 8.500 lei.

Sub patronagiul d-nelor române, balul din Martie produce mii de lei, grație silințelor artiștilor Teatrului Național, patriotismului lor, Societatea poate încasa încă 935 lei, talente mari, străluciteca: d-le Aristița Romanescu. d-ra Mihăiescu, D-nele Singurof, Gănescu, etc., ca D-ni Notara, Brezeanu, Mărculescu, Demetriad, Montureanu etc., vin de daŭ cu o laudabilă desinteresare tot concursul, toată voia lor, pentru opera de bine-facere a mării capitalului. Ei nu profită nimic; timp atât de prețios ađi, interese personale, ocupații, bani chiar, sunt uitați, sacrificiați pe altarul devotamentului... De pe altarul de marmură alb, un fum azuriu, dtafou se ridică în sus, spre cer...cei ce aŭ dat, pot privi mulțumiți în sufletul lor de curata jertfă. de sfîntul dar ce l'aŭ făcut, ce e primit, ce este primit atât de bine în cer...

Societatea e ajutată. Mai sunt încă Români..

Dar departe de ceata celor cu inimă, celor au cucrat, nu există o lume întreagă, ce nepăsătoare, surdă, stă privind ori nu cum aceia se svîrcolesc, cum aceștia dau totul, ajut, cheamă ajutoare, cum ei rămîn singuri, cum exemplu bun și măreț nu este imitat!

Cu toate acestea, și pericolul, și scăparea, și ceea ce este de făcut, se poate vedea clar ca diua....

Slavismul va domina dacă Armânii și Albanezii nu vor vedea pericolul.

Istoria frumoasă și eroică a Albanezilor ne este cheazășie, moravurile și inima răsboinică nobilă, cavalerismul lor, toate fac ca să sperăm sorți de isbindă.

Cînd în Maiu 21. societatea noastră a trimes pe secretarul ei, ca s'o represinte la sfîntirea steagului societății Româno-Albaneze din Constanța a putut vedea, ce frumos se poate înjgheba o asemenea înfrățire.

De câte ori s'a cerut ajutorul societății noastre ea l'a dat în marginele puterii sale. S'a dat nu cu gânduri de câștig.... Câștig? Ea dorește numai să câștige inimele, să deștepte și să înflorescă în suflete frumoasele sentimente ale celui ce la recomandarea societății și prin puterea legii, cetățean Român devenea.

Ciți sunt aceia cari avînd trebuință de împămintenire sau alte servicii, nu vin în jurul Societății de se declară Macedo-Români?

Dar ciți din ei rămîn cu adevărat Români și colegi de ai noștri.

Ați vădut apele când vin mari, torențiale, cum surpă temelia vre-unui dig, ce apără cîmpiile de inundare?

Inchipuiți-vă apele puternice, mari, furioase, digul lung, abia mai ținînd furiei năvălitoare....

Și o mînă de oameni, puțni, pierduți în fața elementului răsvrăitor, cătînd din toate puterile să-și scape avutul lor....

Ori-cît de mari le-ar fi sforțările, digul se va rupe, torentul îi va înveli.

Digul, școala și biserica nici nu există în toate părțile, torentul de atitea ori mai cu putere.

Elementele străine vor învinge, vor cotropi ărganul românesc, dacă nu ne vom deștepta.

Români-Macedoneni, toți aceia cari aveți, ca patrie a voastră sau a părinților voștri: sub peninsula Balcanică, văile Pindului, uniți-vă și luptați, dați viață acestui focar merit să împrăstie bine-făcătoare raze în noaptea de acolo.

Ați auzit? Se fac subvenții, inlmi generoase dăruesc, sacrifică pentru Macedo-Români tot ce le stă în putință

Ei bine, numai voi să ședeți, voi ce sinteți direct interesați, loviți, sfărîmați? Unde vă este țara? Ai cui fi sunteți? Patria cea mare România vă este? Dar veți merita să fiți dați afară, atunci cînd întrebați ce ați făcut cu patria voastră, să nu puteți răspunde de cît că am pierdut-o. Veți fi atunci primiți de milă, cerșetori de pămînt și lumină, rătăcitori nenorociți, fără nume și fără țară. Nu, nu uitați Macedonia voastră, veți fi răspunzători și chinurile lui Cain vă vor singera fața, în toată viața căci voi, prin indiferența și uitarea voastră veți sugruma o țară întreagă.

Să iubiți Macedonia voastră, viața toată să dați ei, și ea trăind din voi și prin voi, fericirea toată vă va fi răsplată.

Tricolorul român în Bucovina

Guvernul bucovinean s'a năpăstuit, în vremea din urmă, prin organele sale administrative, poliție și jandermerie, asupra tricolorului românesc. A dat chiar o ordonanță prin care oprește arborarea acestor culori românești. Intocmai ca guvernul maghiar.

Patria din Cernăuți, energicul organ al partidului național român de acolo, discutînd această chestiune dice între altele:

Tricolorul face parte din costumul național românesc, este resultanta gustului național și în această calitate este indispensabil costumului național. *A interzice îndreptățirea acestei părți constitutive a costumului național, va să zică a nega unui popor dreptul de a-și manifesta prin îmbrăcăminte tradițiile ereditate din părinți.*

Guvernul nostru însă nu ține cont de toate aceste, ci interzice simplamente purtarea acestor culori. Dispoziția este ridicolă, în consecvențe însă poate fi de tot nefastă nu numai pentru popor, ci în primul rînd pentru guvernul, care sedus de un iperzel, ofensează în chipul acesta cele mai intime sentimente ale unui popor.

Nu discutăm de astădată originea tricolorului, căci discutarea acestei chestiuni presupune o precisă cunoștință a individualității poporului român, care este nu numai resultanta originii sale, ci și resultanta climei și împrejurărilor specifice, între cari s'a încheșat și constituit drept popor cu conștientă de sine și aspirațiuni precisate.

Constatăm faptul neîndoielnic, că *poporul nostru privește în tricolorul național un simbol văzut al individualității sale naționale și urmărirea acestui simbol trebuie să o considere de egală cu prigonirea individualității sale naționale.*

Dacă guvernul local și prin urmare politica de stat nu recunoaște tricolorului național, îndreptățirea sa în cadrele Mo-

narchiei, nu numai că răpește poporului o parte integrantă a costumului național, ci în virtutea simbolului tricolorului neagă îndreptățirea existenței individualității naționale, al cărei simbol este tocmai acest tricolor.

În direcțiunea aceasta se poate mândri guvernul local al țării că a ajuns un punct de culminațiune în goana Românismlui pe care pînă acum nici cei mai declarați dușmani ai noștri n'au putut să se avînte. Cea mai clasică probă în privința aceasta ne-o constituie guvernul ungar. Acesta buimăcit de idea de stat maghiar, a vădut în tricolorul național negarea închipuetei unități naționale a țărilor coroanei S-tului Ștefan, dar cu tot șovinismul acestei concepțiuni au trebuit să recunoască tribunalele regești-ungurești că tricolorul românesc și în această privință este indispensabil și în consecvență nu se poate interzice, cită vreme nu se decretează oficial desființarea poporului, al cărui atribut se simbolisează prin acest tricolor.

Așa Maghiarul. Dar, nu tot așa guvernul nostru local, care pretinde a fi prieten al Românilor. Ceea ce n'a cutezat nici reboinicul Pace, nici tacticosul Goëss, introduce fără sfilă politicosul Burguignon. Dacă ar fi vorba numai de o parte constitutivă a portului național sau de un semn de distincțiune al poporului nostru, am trece cu vederea ordonanța guvernamentală, căci prea bine știm că aceasta va rămînea un pium desiderium al guvernului față de populațiunea, care în urma conservativismului tradițional nu se poate aclimatiza și acomoda atît de ușor dorințelor și capriciilor biurocratice. Știm însă prea bine că ordonanța aceasta a guvernului emanează din o insinuare jignitoare pentru sentimentele și aspirațiunile populațiunei noastre.

Guvernul local vede în tricolorul național veleități îndreptate contra statului și dinastiei. Este clar că poporul român nici

în Bucovina și nici afară de Bucovina nu a îndreptățit nici guvernele, nici alte cercuri la ast-fel de presupuneri și dacă totuși procede guvernul local din o ast-fel de suspiciune — comite o grea și fatală greșală, pe care cu greu va putea-o espia, cînd indignațiunea poporului va reclama satisfacțiunea indispensabilă.

Suntem supuși credincioși ai statului și dinastiei, am avut ocaziune a da dovezi neîndoelnice despre credința noastră, care ne este înăscută ca virtute strămoșască, dar tocmai virtutea aceasta erezită din părinți o putem cultiva și desvolta numai ca Români în țara noastră.

Dacă guvernul local prin ordonanța sa insipidă ne răpește de simbolul unui atribut al virtuții noastre tradiționale, nu ultragiază numai neamul nostru, ci lipsește Monarchia întregă de un razim puternic al unității regatelor și țărilor, cari constituie complexul Imperiului nostru. În consecvență nu avem deci de a face cu o dispozițiune îndreptată contra naționalității noastre, ci cu un atentat formal contra dinasticismului nostru probat și contra unității Monarchiei noastre, basate pe sentimentele nefalșificate ale populațiunii care numai în desvoltarea egală și necondiționată a întregului vede garanța indispensabilă a existenței sale.

Noul mitropolit de peste munți

Infine, după o neobicinuit de lungă întirziere, *Monitorul oficial* al Ungariei publică confirmarea împărătească a noului Mitropolit ortodox român al Ungariei și Transilvaniei, Ioan Mețianu.

Trimitem și noi felicitările noastre I. P. S. și dorim ca Dumnezeu să-i dea viață lungă, ca să poată răspunde astfel la așteptările generale pe care frații noștri de dincolo le-au pus în el, cînd l'au înălțat

la această cea mai înaltă demnitate arhierască.

I. P. S. se bucură de bine întemeiata reputațiune de a fi un cucernic prelat și un ager ochiu administrativ în ataceri bisericesti.

Nu ne îndoim, că aceste calități vor contribui la ridicarea bisericii ortodoxe române de acolo.

Dar Biserica românească este azi acolo și un azil al naționalității.

Să sperăm că I. P. S. S. va ține seamă de acest caracter eminentemente *național* al misiunii sale și va reuși să mențină și să desvolte spiritul național românesc al metropoliei de sub cîrmuirea sa.

Studentii oradani la Cluj

Un corespondent dela Cluj al Tribunei din Sibii dă următoarea relațiune despre sosirea în Cluj a studenților români izgoțniți de la facultatea de drept din Oradea-Mare.

Iubiții noștri colegi, studenții, cari au fost excluși dela academia juridică din Oradea-Mare, s'au hotărit ca să vină să se înscrie la Universitatea de aici.

Vestea aceasta a făcut mare bucurie între tinerime; toți așteptau cu mult drag sosirea aceloră, cari pedepsiți au fost pentru că neamul și l-au iubit.

În 11 l. c. au și sosit cei mai mulți din ei aici, cîți-va au sosit mai dinainte.

Deși mulți dintre tinerii de aici lipsesc din Cluj, duși fiind pe acasă pe vacanțele semestrale, cîți am fost în Cluj ne-am adunat, i-am primit cu dor și cu drag, călăuzindu-i și povățuindu-i prin orașul străin.

Venirea lor a produs mare însuflețire între Români, și cum umblau în grupe mari pe străzi, Ungurașii se uitau cordiș la noi, și nu se puteau răbda să nu ne spună în treacăt: «*A nagyváradi oláhok*».

Tinerimea din Cluj însă, prin «Valahii dela Oradea» a cîștigat niște membri rezoluți și bravi, gata a sta totdeauna în la toate acțiunile românești ce, le-am întreprinde, și de aceea cu dragoste frătească îi îmbrătoșem în mijlocul nostru.

La universitate s'au înscriș și au fost primiți cam cu greu, dîndu-le decanul sfaturi părintești «să se lase de politică».

E întrebare numai cine îi va asculta sfaturile!!

*

Însuflețirea ce a produs între noi venirea studenților oradeni e mare.

Lovitura barbară de care a fost loviți ne-a pătruns, lovindu-i pe ei, pe noi ne-au lovit, însuflețirea lor e însuflețirea noastră.

Acuma avîndu-i în mijlocul nostru în uire cu ei sperăm, că în viitor vom putea săvîrși multe bune și frumoase.

Durere numai, că unii din ei fiind miseri și părăsind Oradea, unde își aveau existența asigurată, vor avea să se lupte aici cu multe greutăți.

Sperăm însă, că Românii cu dare de mîna nu-și vor uita de ei.

În anul acesta, universitarii români din Cluj erau să aranjeze un concert. S'au și început pregătirile, ca concertul să succedă în mod vrednic.

Obvenind însă unele împrejurări neprevăzute deoparte, de altă parte evenimentele grave ce s'au descărcat în timpul din urmă asupra tinerimii, ne-au făcut de ne-am concentrat atențiunea și forțele în alte direcțiuni și asupra altor chestiuni de o importanță mai cardinală, abștînd astfel dela ideea de a aranja în astfel de împrejurări concertul.

Așa concertul plănuțit a se aranja în anul acesta, rămîne pentru anul viitor.

*

În schimb însă, dacă nu am putut aranja o *serată literară-musicală împreunată cu dans*, un lucru care nu recere atîtea pregătiri, ca aranjarea unui concert.

Serata se va ținea în 23 l. c.—și sperăm, că pe atunci vom avea fericirea de a saluta în mijlocul nostru Români de prin toate părțile.

Căci doar la petrecerile ce le aranjază tinerimea din Cluj, se poate petrece așa de bine.

Avis la toți și la toate!!

E.

Autonomia catolică și Biserica română unită.

Ziarul *Unirea*, organul mitropoliei din Blaj, pune în lumină pericolul ce rezultă pentru Biserica română din Transilvania din proiectul pe care l'au conceput catolicii din Ungaria în scopul autonomiei. Organul de la Blaj zice între altele:

«Stăm în fața unui proiect de statut al Bisericii catolice din Ungaria, care nesocotește cu totul dreptul autonom al provinciei noastre bisericesti, și răstoarnă asezămintele ei. Același statut dă dreptul unei corporațiuni străine de Biserica și neamul nostru—de a hotărî și de a se ingera în afacerile cele mai vitale ale Bisericii noastre. Dacă acest drept unei corporațiuni în care voința noastră nici odată nu s'ar putea valida. Acest proiect poate să fie azi mîine aprobat de congres, poate să fie sancționat de Majestatea Sa, și ast-fel Biserica noastră să fie aruncată după toate formele legale într'o situațiune cu mult mai grea și mai umilitoare decât a fost sub jurisdicțiunea mitropolitului din Strigon».

«Corporațiunile centrale ale organismului autonom vor fi compuse în majoritate cōvrșitoare numai din arhieriei, preoți și mireni latini, cari nu au inimă pentru durerile noastre, nu cunosc tradițiunile și aspirațiunile noastre, consideră de crimă de stat alipirea noastră de limba românească și sunt conduși în prima linie de idea nebună, cum să facă din toată lumea Maghiari».

«Cine nu vede în aceasta o asuprire cu mult mai mare a Bisericii noastre, decât cum a fost atîrnarea ei dela scaunul metropolitan din Strigon? Și, cine să nu se revolteze, cînd vede, că drepturile unei provincie metropolitane, compuse din patru diecese, nu au fost considerate nici măcar atîta, cît drepturile diecesei transilvane latine, căreia s'a lăsat neatinsă autonomia sa de pînă acum?»

«Ce este deci de făcut pentru a putea înfrunta acest pericol iminent?»

«Răspundem, că toți ca unul, arhieriei, preoți, credincioși, să stăm neclătiți pe lingă postulatele clerului și poporului nostru, manifestate în sinoadele clectorale de la 1850, 1868, 1893, în sinodul archidieceșan din 1869, în conferința din Alba-Iulia de la 13 Aprilie 1871, și mai vîrsos nimenea să nu se lase a fi ispitit, ca să se abată de la poziția, ce au luat'o în această cauză gravă conferința arhieriei noastre ținută în Blaj la 22 Iunie 1897, și adunările clerului și poporului ținute în Lugos și în Cluj la 27 și 29 Iunie al aceluiași an, și atunci putem spera, că uneltirile viclene se vor sfârșima de stîncă solidarității și perseveranței noastre».

«...Acum proiectul subcomisiunii de 9,— pe cum au scris foile din capitală—se află în minile episcopilor, căroră le-a trimis primatatele spre a-și da părerea asupra lui. Nu ne îndoim, că Archiereii provinciei noastre mitropolitane vor profita de această ocaziune și vor cere cu toată insistența, ca Biserica noastră să fie scoasă din acel proiect, în care a fost băgată în contra reclamațiunilor energice ale lor și ale poporului și clerului bisericii noastre. Ear dacă totuși primatatele și congresul vor comite actul de supremă imprudență de-a desconsidera postulatele noastre legitime, și vor hotărî de nobis sine nobis, atunci cu mic cu mare trebuie să ne adunăm, și să protestăm cu atîta tărie, în cît glasul nostru

să străbată irezistibil pînă la factorii cei mai înalți bisericești și politici, și pe cei orbiți de egoismul lor nesuferit de rasă să-i facem, să vadă odată pentru tot-deauna, că în cestiuni religioase și bisericești nu ne lăsăm, să ni se violenteze conștiința».

ACȚIUNEA LIGII

Eliminarea volnică și revoltătoare a studenților români de la Oradea-Mare a indignat cu drept cuvînt pe toți Românii.

In cercurile Ligii s'a discutat ideea, ca Liga să nu lase ca acest act de terorism maghiar să treacă fără ca el să fie înfierat din partea Românilor așa cum merită.

*In ședințele sale din urmă, comitetul Ligii a luat deciziunea de a **convoca un meeting de protestare** în contra sentinței odioase de la Oradea-Mare, care lovește fără nici un drept concret în viitorul a șeptesprezece tineri români, alungîndu-i de la facultatea de acolo și siluindu-i a merge la Cluj. De la Ana la Caiafa!*

Meetingul se va convoca deci în timpul cel mai scurt și de sigur el va primi cu entuziasm propunerea Comitetului de a se redigia un manifest în mai multe limbi europene, în care să se expună prigonirile brutale pe cari trebuie să le îndure studenții români de peste munți pentru cuvîntul, că țin cu tărie la limba și naționalitatea lor și resping orice tentativă de desnaționalizare.

*Europa, de care Ungurilor le este atîta groază, va avea astfel din nou privilegiul de a se **convinge** de opera de destrucțiune pe care ar voi s'o săvîrșească Maghiarii. Ea are, suntem siguri, să-i înțuiască și de astă-dată la stîlpul infamiei, ca pe o națiune refractară la influențele culturii moderne.*

In același timp, Liga prepară o serie de serbări pentru mărirea fondurilor ei.

Tot ce este Român îi va da de sigur concurs și o va sprijini astfel în acțiunea sa salutară.

VIATA UNUI PATRIOT

Mulți Români vor fi dorind să afle date mai speciale despre d. Sava Șomănescu, care se hotărî cu atîta dragoste să ia sub protecțiunea d-sale pe prigonitul tînăr Bolcaș. Iată cîteva date:

D-l Sava Șomănescu s'a născut în 1838 în Tirgu-Jiu, făcînduși studiile secundare și de drept în București, avînd ca profesori pe Laurian, Ioan Maiorescu, Aron Florian, Bozianu, Costaforu și Boerescu. Apoi a fost numit profesor secundar, funcționînd în acest post patru ani, cînd pe urmă s'a dus la Paris spre ași desăvîrși studiile. Întors în țară în 1868, a intrat în magistratură ca procuror la tribunalul Dolj, apoi procuror și consilier la curtea de apel din Craiova. În 1886 retrăgîndu-se din magistratură și intrănd în viața politică, a fost în mai multe legislațiuni deputat, senator și vice-președinte al camerei.

D-sa a făcut în liniște mari acte filantropice; a construit cea mai frumoasă biserică în Craiova, biserica Sf. Ilie, a construit o școală primară în Craiova și tot în acest oraș a înființat o societate agricolă, care a adus multe foloase agricultorilor din Oltenia. În comuna Șopotu, una din moșiile sale, a construit o biserică și a făcut și țesătorie. În Tirgu-Jiu a înființat din averea sa proprie, un ospiciu de infirmți și de orfani. E membru fondator al societăților *Leagănul* și *Sf. Ecatertna*, de sub patronagiul Reginei.

Pentru meritele sale a fost decorat cu crucea de comandor și de ofițer al *Coroanei României*.

Bánffy's Ende

Bánffy, diese Verkörperung der Ignoranz und Gewalttätigkeit ist, gestürzt. Die Umstände, unter welchen sein Sturz erfolgte, lassen es begreiflich erscheinen, wenn die magyarischen Oppositionsparteien an diesem ihrem Siege sich berauschen.

Bánffy der geraume Zeit hindurch, als Vertreter der kaiserlichen Anschauungen in den Friedensverhandlungen, mit der Opposition verhandelte, musste das Feld räumen

Die nichtmagyarischen Völker Ungarns können, von ihrem Standpunkte, froh sein, dass sie diesen Satrapen losgeworden sind.

Er hat im Laufe seiner vierjährigen Herrlichkeit die Nationalitäten bedrückt und vergewaltigt und sich dadurch bei seinen Mameluken das Epitheton des «nationalsten magyarischen Regierungschefs» erworben. Wenn herostratische Dienste als «nationale» aufzufassen sind, dann hat dieser Gewaltmensch sicherlich sehr «national» geschaltet und gewaltet, denn er hat redlich dazubeigetragen, den ungarländischen Nationalitäten den «Staat» verhässlich zu machen.

Er hat es unternommen, namentlich unter den Rumänen Ränke zu schmieden, um deren Einigkeit durch Zwietracht zu sprengen. Es gelang ihm auch — für einen Augenblick. Er hat sich aber einer argen Täuschung hingegeben, wenn er meinte, durch seine verwerflichen und eines Staatsmannes unwürdigen Kniffe die Widerstandskraft des Rumänentums gebrochen zu haben. Die Rumänen haben aber längst seine plumpen Fäden durchschaut und durchgeschnitten.

Er hat somit die Nationalitäten-Frage nur vergiftet, und wenn es magyarische Politiker giebt, die eine solche Leistung begeistert, so sind sie und das Land tief bedauernswerth.

Systemwechsel?

Der Sturz des Dobokaer «Staatsmannes» veranlasst alle politischen Kreise die Möglichkeit eines Systemwechsels in Erwägung zu ziehen. Systemwechsel! Welch' elastischer Begriff in — Ungarn! Die magyarischen Oppositionsparteien verstehen darunter ganz einfach eine Theilhaberschaft an Regierungs-Fleisch-

töpfen. Die politischen «Principien» sind diesen sauberen Interessen — Genossenschaften bloss trüchtige Kühe, die sie mit Butter versehen.

Das erhellt auch diesmal aus den zärtlichen Blicken, mit welchen die Opposition auf den kommenden Mann sehen. Die gestern noch unbotmässig, ja sogar revolutionär sich geberdende Opposition hat sich mit einem Mal in die Regierung sterbend verliebt und erklärt heute mit Begeisterung, ihr Alles und Jedes bewilligen zu wollen. Sie umarmt die neue Regierung mit dieser hingebungsvollen Liebe nur, weil sie überzeugt ist, es handle sich jetzt um einen Systemwechsel. Dass bei diesem angeblichen Systemwechsel, die verloterte liberale Partei am Ruder bleibt, genirt die wackere Opposition wenig, wenn nur ihr einmal die Gelegenheit geboten wird in der Regierungspartei — aufzugehen! Ja, der Mensch muss doch ein Princip haben!

Es ist traurig genug, dass man in Wien diese günstigen Augenblicke wieder einmal verpasst, und anstatt eine ernste Ordnung in Ungarn zu schaffen, das Land auch fernerhin den magyarischen Actiengesellschaften, vulgo «Parteien», als Ausbeutungs Object überlässt. Man hatte jetzt die beste Gelegenheit, die magyarische Raubwirtschaft auszumerzen, das Abgeordneten-Haus zu reinigen, zu desinficiren und wirklich normale Verhältnisse herzustellen. Doch die Politik des verhängnisvollen *laissez faire, laissez aller* scheint so bequem, so sicher vor bösen «Erschütterungen» zu sein, dass man sie nicht aufgeben kann, selbst wenn das ganze Reich daran zu Grunde politisirt und diplomatisirt würde.

Wohl gibt es noch Optimisten, die da wähnen, *Koloman Szell* sei ein Déákist *de vieille roche* und als solcher bestrebt, auch den Nationalitäten gegenüber ein vernünftigeres Régime walten zu lassen.

Diejenigen die gern solche Hoffnungen hegen, bilden sich ein, Szell dürfte schon deshalb eine gerechtere Nationalitäten-Politik anbahnen, da er *persona gratissima* bei Hofe, ein besonderer Vertrauensmann des Kaisers wäre. Aber Bánffy stand ja auch in diesem Rufe und war gewiss bereit, alles Mögliche zu thun, was man ihm in Wien zu thun empfahl, und doch war seine Politik von einer ausgesuchten Brutalität und Gewaltthätigkeit gegenüber den nichtmagyarischen Völkern Ungarns.

Allenfalls scheint Koloman Szell sozusagen ein civilisirter Magyare zu sein — und dieser Umstand liesse ja den Gedanken an eine etwas europäischere Nationalitäten-Politik aufkommen. Aber was vermag die Bildung Szell's angesichts seiner noch tief in asiatischen Rechts-Begriffen einherwatenden Anhänger und Stimmengeber?

Der vielbesprochene «Systemwechsel» wird also bloß *en famille* vor sich gehen; für die Nationalitäten-Verhältnisse dürfte er schwerlich in Betracht kommen. Er kann aber für — *Österreich* eine Erstarbung des magyarischen Übergewichtes bedeuten.

Sollte Das im Interesse «der Machtstellung» des Reiches gelegen sein?

Auf jeden Fall scheint die Ernennung Szells zum Ministerpräsidenten einen Fehler zu bedeuten, der noch schwerwiegende Folgen haben könnte.

Xay.

Die Auszeichnung eines Chauvinisten

Die magyarische Regierung hat dem Kaiser den Vorschlag gemacht, den berüchtigten *Telkes Simon*, den Begründer des «*Vereins zur Magyarisirung der Familiennamen*» auszuzeichnen. Der Kaiser hat ihm das Ritterkreuz des Franz-Josef-Ordens

verliehen u. zw. «für seine treuen und eifrigen Dienste.»

Die Regierung verfolgt mit der Auszeichnung dieses mitleiderregenden Magyarisirungs-Agenten offenbar den Zweck, den Nationalitäten zu «beweisen», wie sehr der Kaiser den Magyarisirungs-Bestrebungen gewogen sei. —

Frequența Universității din Cernăuți

La Universitatea din Cernăuți au fost înscriși în semestrul întâiu al anului școlar curent: teologi 47 ordinari și 1 estra-ordinar, studenți în drept 255 ord. și 32 estra-ordinari, la filosofie 22 ordinari și 15 estra-ordinari (între cari și 3 dame), la farmacie 5. Cu totul 377. Dintre acestia 288 sunt bucovineni, 99 din Galiția, 6 din Transilvania și Angaria, 3 din România, restul din diferite părți ale Austriei. După naționalitate 204 sunt Germani, 95 Români, 30 Ruteni, 36 Poloni, 1 Maghiar, 3 Cehi, 7 Sirbi și 1 Armean.

INFORMAȚIUNI

Domnul *N. Vaschide*, unul din tinerii nostri de talent, de știință și de viitor, publică în «*Revue des Revues*» sub titlul *Le mouvement littéraire en Roumaine* un studiu asupra literaturii noastre contemporane.

Seris pentru informațiunea străinătății, studiul acesta face un bun serviciu cauzei noastre naționale.

POȘTA REDACȚIEI

D-lui S. P. — *Loco* — Am citit cu mult interes scrisoarea d-voastre în chestiunea «*lămuririi*», cum o numiți d-v. cu drept cuvânt. Regretăm însă, că din asemenea motive de formă ați tras consecințe atât de grave. Puteați pune chestiunea în sinul nostru și sintem siguri, că lămurirea se făcea de atunci. Asemenea lucruri se limpezesc tocmai în adunări dar n'ar trebui să li se dea mai mare importanță de cit ce le revine. În ori ce cas credem că motivele pe care le învocați dv. n'ar fi trebuit să vă determine a ieși din Ligă. Un patriot încercat, cum sinteți dv. nu trebuie să se retragă pentru mici neînțelegeri cari și dacă s'au produs erau ușor de înlăturat. Salutări cordiale!